

д-р РУМЯНА МОДЕВА

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ "НЕОФИТ РИЛСКИ", гр. БЛАГОЕВГРАД

**УБЕЖДАВАЩАТА КОМУНИКАЦИЯ В ПР НА БАЛКАНСКИТЕ НАРОДИ
В СЪВРЕМЕННИЯ СВЯТ**

**PERSUASIVE COMMUNICATION IN PR OF THE BALKANS PEOPLES IN THE
CONTEMPORARY WORLD**

RUMJANA MODEVA, Ph.D.

SOUTHWESTERN UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI", BLAGOEVGRAD

Abstract: The theme connected with the meaning of PR influence of the Balkan people through persuasive communication of the informational messages could be has several effective values:

- To associate Balkans with place of intentionally sustained conflicts. This trend can lead to the public influence of the Balkan peoples to the direction of military conflicts, social and economical misery, to destruction of the ethnographic and cultural traditions.
- Balkans became a model of ethnical and religious tolerance and at the same time not to destroy the balance in the historically created realities.

Persuasive communication in PR informational channels of the Balkans must work for the improvement of the level of confidence, honesty and transparency for the protection of the public interests, connected with cultural cooperation, political and economical stability.

Key words:

ВЪВЕДЕНИЕ

Историята на балканските народи е хармонизирана с драматизма на робствата, братоубийствените войни, бедността, религиозните противоборства, перманентната миграция от „родното“ към „по- родното“, вечните спорове за граници, национални герои и исторически приноси в световната слава на човечеството. И въпреки това „балканците“ са олицетворение на непокорство, „живавост на характерите“ и неотразимо оригинално по своята самобитност творчество в изкуство, култура, и образование. Общото и различното в живота на балканските народи е обект на многобройни, разнообразни по обем, тип и характер изследвания. За нас представлява интерес убеждаващото въздействие на публичността, чрез която в съвременния свят всеки от народите населяващи Балканите прави своето ПР-послание.

Кратки исторически препратки към специфичното в публичния образ на „балканците“

Разкриването на същностните характеристики на убеждаващата комуникация в пиара на балканските народи, има за цел да определи публичния им авторитет и влияние, в контекста на достоверните им особености. В съвременният свят на неочаквани обществени, икономически и етнорелигиозни обрати, изследването на ПР убеждаващото въздействие на триадата - национално, межкултурно и политическо развитие на народи, които обживяват географска територия наричана твърде често „Балкански символ на раздори“ е задача нелека и в същото време увличаща.

Трудността произтича от необходимостта да се придържахме към безпристрастен и обективно правдив исторически анализ на процесите за

надмощие на едни балкански народи над други в миналото и в съвременните условия на живот.

Увеличащото в това изследване на убеждаващата публичност на тези народи е разкриването на феномена на „другостта“, а не на „чуждостта“ в отношенията помежду им. Вероятно този уникален факт се гради в столетия обща съдба, която е белязана с пожертвана кръв, проникване на етнографски и религиозни традиции, до степен на симбиоза каквато може да се създаде само на Балканите. В „Книга за българите“ Петър Мутафчиев подчертава: „...Балканът се яви не само хранител на българската държавност и на политическата независимост на народа ни. Нему се пада и най-значителният дял от заслугата за българската народност....“/ 4, стр.103/

В „Балкански етюди“ проф. Валентин Станков твърди, че „...когато става дума за Балкански полуостров, с неговата сложна етническа мозайка и емоционална натовареност на междуетническите проблеми, въпросът придобива особена острота“/7, стр.16/ По-нататък той очертава шрихите на портретното „общо“ и „различно“ в образа на отношенията между балканските народи: „В историческото си развитие балканските народи са влизали в много, понякога противоречиви взаимоотношения. Те са стояли както от „едната страна на барикадата“, така и „от различните ѝ страни“. Тези взаимоотношения често са формирали традиционни типове нагласи и представи, отнасящи се до образа на „другия“ и „другите“ на Балканите и до онтологичното на „балканеца“ към света... Балканите са кръстопът на култури. Разположението на полуострова го прави достижим за различни влияния-икономически, политически, социални. Тези влияния се пречупват през бита и светоусещането на разнородни етнически групи.“/ 7, стр.22/

В тази връзка, особен интерес за изследване на убеждаващото въздействие на публичния авторитет представлява отношението към модела на семейството като сърцевина за формиране на трайна привързаност към етнокултурните и религиозни традиции и обреди.

Виолета Ачкоска /Македония/, Соня Дуймович /Босна и Херцеговина/, Димитри Бако /Албания/, Дубровка Стоянович /Сърбия/ разкриват редица убедителни примери на религиозното „отваряне“ към устойчиво утвърждаване и защита на моногамния модел на семейно съжителство, приет не само от християните, но и от ислямските, юдейските и други общности на Балканите./ 5, стр.9/

Исторически данни потвърждават, че на Балканите през 19-ти век като типичен модел остава родово-патриархалното семейство. „ „Разширените семейства, които включват няколко поколения преки и непреки родственици по мъжка линия са особено характерни за етническите общности в Черна гора, Албания, Косово.“/ 5, стр.10/

Абаз Дойака в „Бракът в Албания“ подчертава, че: „Обикновено съпругът в селата притежава неограничена власт не само над имуществото, но и над членовете на семейството си. Той е упълномощен да продава и да купува, да разменя и дарява и да разполага както реши със семейното богатство....Той има власт да контролира всичко, което засяга семейството му. Поради абсолютната си власт той се нарича „глава на дома“, а останалите „семеини слуги“. В случаите, когато някоя от младите снахи не може да има деца или ражда само дъщери, главата на семейството решава, че синът му може да има втора, дори и трета жена“/ 5, стр.17/

Очевидна е тясната връзка на този тип социална публичност с религиозните предписания на шериатското брачно право и позволеното многоженство /до 4

жени/. Родовата солидарност е важен елемент на семейните връзки и за сърби, българи и гърци. Този модел на убеждаваща публичност на солидарност и взаимопомощ, всъщност успешно „подпомага сложната организация на труда, както и осигуряване на защита в оцеляването на членовете на семейната общност”/пак там/ Има, обаче съществена разлика в „женския статут” в семействата на християните, който се отличава с развитие на правата им: „...С отглеждането на децата невестите са получавали повече права, като бабите са имали значителна власт и често са установявали матриархални порядки.....”/пак там,стр.12/

Необходимо е да се отбележат трайните следи на пет вековното Отоманско владичество в общо запазените правила за публичното поведение на жените. Владимир Скарин в „Турски обичаи в обществения живот” споменава, че „не само мюсюлманките са излизали от къщите с покрито лице и тяло, но и християнките и еврейките. ...Такова е било положението на жените в градовете, където турските обичаи са били силни.”/ стр.13/ Като цяло брачният живот е бил „съкровено тайнство” и да се говори за него е било неприлично, още по-строги са били правилата за показване на еротични знаци или публични любовни чувства.

Спираме се по-подробно върху тази страна на публичния израз на убеждаващо влияние върху нагласите на обществото от този исторически отрязък на време, защото сравнителния анализ със съвременните условия на живот показва силно повлияване на публичността от обществените практики, в контекста на нови обстоятелства, израз на „чужди, морални норми и предпочитания.

Проф. Андрей Пантев напомня, че: „През последните десет години Балканите отново станаха арена на възстановени и размразени национални

амбиции, насочени към затворени пътища, но предполагащи нови умопомрачителни сблъсъци.....един английски пацифист от началото на XX век пише, че да се говори за мир в присъствие на балканци е просто неприлично. Отговорът на самия Ното Balcanicus е не по-малко енергичен. За да запази своята ентокултурна идентичност, той наблегна на едно особено различие, чиято енигма едва ли някога ще бъде разшифрована.”/ 7, стр.12/

Опониращо на това мнение звучи констатацията на П. Мутафчиев:” Известно е, ...че всеки жизнен процес поражда болестотворни елементи. В биологията това са токсините, които се образуват във всеки жив организъм, а в историята ...- това са силите на разложението и отрицанието....”. Авторът подчертава, че за балканските народи тези сили на разложението са свързани с нахлуването на „чужда култура”, която поражда „дълбоки кризи” в националната идентичност на балканците и често пъти става основна причина за военен и политически натиск на едни народи над други./4, стр.165/

Руският учен Гилфердинг в книгата си „Писма върху историята на сърби и българи” отбелязва „вредното копиране на чужди културни ценности”, което разрушава национално-самобитното и оригинално-културното в традициите на българския народ: ” В цялото развитие на България, има нещо скорозрейно и нетрайно, нещо болезнено и неестествено. Скорозрейността и болезнеността, това е може би най-съществената черта на българската история...и често това е резултат от сляпото прегръщане и подражание на чужди на националните ценности културни влияния”.../1, стр.199/

Проф. Тодор Ив. Живков доразвива тезата за „чуждостта” като грубо вмешателство в опазване и съхраняване на уникалните етнографски и духовно-

културни особености на развитието на балканските народи: „...на нас постоянно ни се внушава: Вие не сте като нас, но ще станете като нас, ще влезете в нашия Ханаан, ако преброите Долината на сълзите, ако промените език и минало, вяра и обичаи.”/ 3, стр.203/

Подобни изводи правят Антон Страшимиров, Иван Хаджийски, Марко Семов и други изследователи на народопсихологията на балканските народи. Авторите свързват спазването на изключително строгия патриархален ред на семейни отношения, фолклорните си традиции и организацията на социално-икономическите отношения като защита срещу асимилаторската същност на „чужди” стил и правила на живот, които могат да имат разрушителен характер за установяването през столетията традиции. Доказателство, доколкото тези традиции са запазвани, са националните държави, които оформят териториалния облик на Балканите.

Същност на убеждаващата комуникация в ПР- посланията на съвременните балкански народи

В съвременните условия на многостранен и безкомпромисен информационен сблъсък се налага да се очертаят критериите за оценка на убеждаващата публичност на съвременниците наричани в света „балканци.”Те са свързани преди всичко с:

- Авторитета на защитената убеждаваща комуникация в ПР на националното на регионално и международно равнище;
- Оценка на индивидуализма в еднопосочното убеждаващо въздействие в полето на межкултурните отношения;
- Степента на прозрачност в политическите и социално-икономически връзки за влияние върху развитието на Балканите.

Историческите факти доказват „ислямизаторските практики и включването на покорените балкански народи в „оборота” на османска Турция създават предпоставки за формиране на нови черти на жителите на Балканите-отглежда се чувството за малоценност и изолация. По-късно, в условията на Възраждането, тези черти се извяват в ярка, често гротескна форма / напр. мегаломанията./ / 7, стр.25/

Днес в условията на динамично глобализиране на света в духа на северноамериканските цивилизационни традиции и практики тези исторически онаследени качества пораждат конфликта на интереси между национално /възприемано като маргинално и немодерно/ и глобално/ налагано като оценка на готовността за модерност и просперитет/. В информационните послания на убеждаващата комуникация в ПР на християнските балкански народи се оформя образа на конформиста, приел за неизбежно подчинението на тези глобални тенденции. За разлика от християните, мюсюлманите се придържат изцяло към традиционните комуникационни канали на общуване, обусловени и от религиозните им канони, които определя исляма.

В оценката на индивидуализма в еднопосочното убеждаващо въздействие в полето на межкултурните отношения, убеждаващото въздействие на ПР- посланията имат значително повлиятелна публичност върху нагласите на публиките в регионален и световен мащаб поради огромното, неоспоримо и богато културно наследство, което притежават балканските народи. Очевидно в този аспект на убеждаващата комуникация могат да бъдат реализирани позитивни ПР- въздействия, които да очертаят параметрите на значимост на балканците в перспективите на културния туризъм. В този смисъл

„националното“ има шанса да запази уникалната стойност на модерен, народностен принос в съпричастното решаване на важни планетарни проблеми на съвременното човечество.

Бъдещето на убеждаващата публичност на балканските народи е зависимо от прозрачната, почтена и солидарна политика за развитието им. За съжаление натрупаните негативи от конфронтационно, вътрешно, балканско противопоставяне извежда послания, които са исторически отживяли своята значимост, но твърде убедително влияят на равнището на ефективната убеждаваща комуникация в ПР-образа на балканските народи пред света. Необходима е промяна в мисленето, нагласите и поведението на публичните личности, които представляват властовите институции във всички балкански страни.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Темата, свързана със значението на пиар влиянието на балканските народи, чрез убеждаващата комуникация на информационните си послания може да има няколко ефективни стойности:

- Балканите да се олицетворят като „барутен погреб“ на съзнателно подхранвани конфликти и с това да

предрешат съдбата на публичното влияние на своите народи по посока на военни конфликти, социална и икономическа мизерия, на разложение на народностните ентографски и културни традиции;

- Балканите стават модел на етническа и религиозна толерантност, без това да нарушава равновесието в исторически формираните реалности.

Убеждаващата комуникация в ПР информационните канали на Балканите трябва да съдейства за повишаване нивото на доверие, честност и откритост както в солидарно поеманите отговорности за модерно развитие, така също и в защита на публичните интереси, свързани с културното сътрудничество и политико-икономическа стабилност.

Заслужава си като критерий за оценка на ПР-посланията на балканските народи към себе си и света да припомним мисълта на Л.Я.Щернберг- „Не прави кумир от своя народ, от своята религия, от своята култура.Знай, че потенциално всички хора са равни: няма нито елин, нито юдей, нито бял, нито цветнокож. Който познава само един народ – не познава нито един, който познава само една религия, една култура- не познава нито една“.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Вандервелд, Е. Балканите и мирът. ИК „Хр. Ботев“, С., 1994.
2. Георгиев, Л. Балканите и новият световен ред. С., 2000.
3. Иречек, К. Пътувания по България. Пловдив, 1989.
4. Мутафчиев, П. Книга за българите. Изд. БАН, С., 1992.
5. Попова, К. Воденичаров, П. Димитрова, С. Жените и мъжете в миналото /XIX-XX/, Изд. ЮЗУ, Благоевград, 2002.
6. Семов, М. Българинът- познат и непознат. УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 1999.
7. Станков, В. Балкански етюди, Фондация „Потенциал“. С., 2003.
8. Страшимиров, А. Книга за българския народ, С., 1924.
9. ABC на етнологията, т.1 /Съст. Ив. Георгиева/, УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 1992.
10. Хаджийски, Ив. Бит и душевност на нашия народ. С., 1974.